

## ❖ ปัญหาสุขภาพจิต

การสำรวจปัญหาสุขภาพของกรมสุขภาพจิต ในปี ๒๕๕๑ พบคนไทยมีปัญหาสุขภาพจิตสูงถึงร้อยละ ๒๐ หรือประมาณ ๖-๑๒ ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านและรับผิดชอบดูแลบ้านและครอบครัว รวมทั้งผู้ทำงานมีรายได้ไม่แน่นอน เช่น ลูกจ้าง พนักงานบริษัท กรรมการ คนกลุ่มนี้เสี่ยงมีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มอื่นถึง ๓ เท่า

## ภาวะเสี่ยงของผู้หญิง

### ❖ การติดเชื้อ HIV/เอดส์

จากรายงานสถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ติดเชื้อที่มีอาการในประเทศไทย (สำนักระบาดวิทยา, ๓๐ เม.ย. ๒๕๕๒) ประเทศไทยมีผู้ป่วยเป็นโรคเอดส์ ทั้งสิ้น ๓๔๙,๒๓๘ ราย พบว่าผู้ป่วยเอดส์วัยรุ่นอายุ ๑๕-๑๙ ปี เพศหญิงมีสัดส่วนของอัตราป่วยเอดส์สูงกว่าเพศชาย เท่ากับ ๒ : ๑ ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่มีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์ถึงร้อยละ ๘๓.๙๘ ทำให้สตรีมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเพิ่มขึ้นอันนำไปสู่การแพร่เชื้อจากมารดาสู่ลูก

สำหรับสตรีมีครรภ์ติดเชื้อเอชไอวีมีอัตราการลดลงจากร้อยละ ๑.๑๘ ในปี ๒๕๔๖ เป็นร้อยละ ๑.๐๑ ในปี ๒๕๔๘ และร้อยละ ๐.๗๖ ในปี ๒๕๕๐ (สถานการณ์การติดเชื้อเอชไอวีประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๐, กรมควบคุมโรค) อย่างไรก็ตามยังน่าเป็นห่วง เพราะจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของมารดาและทารก อาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต หรืออาจส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้ความรู้และข้อมูลแก่ทั้งหญิงและชาย พร้อมทั้งการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงรู้ถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและสิทธิของผู้หญิงด้วย (กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๒)

### ❖ การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา

พบว่าผู้หญิงอายุ ๑๑ ปีขึ้นไปสูบบุหรี่มากขึ้นจากร้อยละ ๒.๔ ในปี ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๒.๗ ในปี ๒๕๕๐ ซึ่งในภาคเหนือประชากรหญิงมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าภาคอื่น ๆ คือสูบบุหรี่ถึง

อัตราร้อยละ ๗.๖ และพบว่าผู้หญิงดื่มสุรามีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ ๘.๙ ในปี ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๑๑.๑ ในปี ๒๕๕๐ ทั้งนี้ผู้หญิงในภาคเหนือมีอัตราการดื่มสุราสูงกว่าภาคอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๑๓.๑ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ลด ละ เลิก สูบบุหรี่และดื่มสุราอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ที่สูบบุหรี่และดื่มสุราได้ตระหนักถึงอันตรายต่อสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่และดื่มสุราในระยะยาวต่อไป

## นโยบายและมาตรการด้านสุขภาพของสตรี

๑. พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ เช่น โครงการคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ด้วย Pap Smear และ VIA สำหรับสตรีที่มีอายุ ๓๕-๖๐ ปี จำนวน ๗๐๐,๐๐๐ ราย
๒. กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายมุ่งให้สถานบริการสาธารณสุขของรัฐดำเนินการรณรงค์ให้มีการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเองในหญิงอายุ ๓๕ ปีขึ้นไปเป็นประจำ
๓. การจัดตั้งศูนย์ถันยรักษ์ (Breast Center) โดยมูลนิธิถันยรักษ์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ร่วมกับคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลเพื่อเป็นสถานที่ให้บริการตรวจวินิจฉัยโรคเต้านมที่ครบวงจร
๔. การส่งเสริมให้เลี้ยงชีพผู้ป่วยโรคเอดส์ซึ่งครอบคลุมกลุ่มสตรีที่ได้รับเชื้อ HIV โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น



สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย  
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว  
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์  
๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐  
โทรศัพท์ ๐ ๒๓๐๖ ๘๗๖๓-๖๗ โทรสาร ๐ ๒๓๐๖ ๘๗๕๓

## สตรีกับสุขภาพ



สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว  
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์  
Website: <http://www.women-family.go.th>  
Website: <http://www.gender.go.th>



# สตรีกับสุขภาพ

สุขภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตและการพัฒนาศักยภาพของคน ผู้หญิงและผู้ชายมีลักษณะสรีระร่างกายที่แตกต่างกันตามธรรมชาติ ดังนั้นสุขภาพผู้หญิงจึงหมายถึง สุขภาพทางเพศและสุขภาพของระบบเจริญพันธุ์ซึ่งโดยกายภาพ เป็นระบบที่มีความสลับซับซ้อนและมีอิทธิพลต่อสุขภาพองค์รวมในตลอดช่วงชีวิตของผู้หญิง ไม่ว่าจะอยู่ในสังคม เศรษฐกิจแบบใด ประกอบอาชีพอะไร มีพื้นฐานการศึกษาอย่างไร อายุเท่าไร ทำให้ผู้หญิงจำเป็นต้องให้ความสนใจดูแลสุขภาพของตนเอง

ปัจจุบันประชากรไทยมีอายุสูงขึ้นอันเป็นผลมาจากการรู้จักดูแลรักษาสุขภาพและความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งผู้หญิงมีอายุยืนยาวกว่าผู้ชาย จากการรายงานการฉายภาพประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๘ มีการคาดเฉลี่ยอายุเมื่อแรกเกิดของประชากรไทยในปี ๒๕๖๘ อายุคาดเฉลี่ยแรกเกิดของผู้หญิงอยู่ที่ ๗๗.๘๙ ปี และผู้ชายมีอายุคาดเฉลี่ยแรกเกิดที่ ๗๒.๒๒ ปี (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและสถาบันวิจัยประชากรและสังคม : ๒๕๔๖)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสุขภาพของผู้หญิงมีความซับซ้อนสุขภาพผู้หญิงจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่อย่างสอดคล้องกับความต้องการตลอดช่วงอายุของผู้หญิงคนหนึ่งๆ นับตั้งแต่การมีประจำเดือน การคุมกำเนิด การตั้งท้อง การยุติการท้อง การคลอด และการติดเชื้ระบบสืบพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพที่ผู้หญิงยังคงต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพอย่างผู้ชายไม่เจอ รวมทั้งโรคเรื้อรังต่าง ๆ

# สถานการณ์ในประเทศไทย

ถึงแม้ว่าความก้าวหน้าด้านการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทยจะพัฒนาไปได้อย่างมากจนส่งผลให้ผู้หญิงไทยมีอายุขัยเฉลี่ยที่ยืนยาวกว่าผู้ชาย แต่ผู้หญิงก็ยังประสบปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ตามมา รวมทั้งเผชิญกับสภาวะเสี่ยงจากโรคเรื้อรังต่าง ๆ หลายโรค

## อนามัยเจริญพันธุ์

### การคุมกำเนิดและการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ในชีวิตสมรส ครอบครัวไทยส่วนใหญ่มีการคุมกำเนิดซึ่งผู้หญิงไทยส่วนใหญ่รับภาระในการเป็นผู้คุมกำเนิด จากการสำรวจอนามัยเจริญพันธุ์ ในปี ๒๕๔๙ พบว่าผู้หญิงสมรสอายุ ๑๕-๔๙ ปี ร้อยละ ๘๑.๑ คุมกำเนิด วิธีการคุมกำเนิดที่นิยมมากที่สุดคือการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ทำหมันหญิง และฉีดยา ส่วนผู้ชายยังมีการคุมกำเนิดน้อยมาก ใช้วิธีการคุมกำเนิดโดยการทำหมันและการใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ ๑.๑ และ ๑.๕ ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะในวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรส่วนใหญ่ไม่มีการคุมกำเนิด มีผลให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันทั้งปัญหาด้านสุขภาพของมารดาและทารก พบว่าอัตราการดาที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๕๔ ในปี ๒๕๔๖ เป็น ๑๔.๘๘ ในปี ๒๕๕๐ โดยภาคกลางมีอัตราการดาอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ถึงร้อยละ ๑๖.๙๘ (มิตหญิงชาย : ความแตกต่างบนความเหมือน, ๒๕๕๑) ส่งผลต่อการทำแท้งผิดกฎหมายและการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดปัญหาแทรกซ้อนรุนแรง มีผลต่อสุขภาพของวัยรุ่นหญิง

## โรคเรื้อรัง

โรคเรื้อรังสำคัญที่เป็นปัญหาสุขภาพและการเฝ้าระวัง ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมองและโรคมะเร็ง พบว่าผู้หญิงมีอัตราการป่วยสูงกว่าผู้ชาย

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

โรค		๒๕๔๗	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐
ความดันโลหิตสูง	รวม	๕๓๕	๗๐๐	๘๑๙	๙๘๓
	ช	๔๑๙	๕๕๒	๖๔๓	๗๘๘
	ญ	๖๔๘	๘๔๕	๙๙๐	๑,๑๘๔
หัวใจ	รวม	๕๓๓	๖๕๕	๗๒๑	๘๒๖
	ช	๔๔๙	๖๑๙	๖๘๐	๗๗๔
	ญ	๕๖๗	๖๙๑	๗๖๑	๘๗๖
เบาหวาน	รวม	๔๖๑	๕๙๐	๖๖๔	๗๖๓
	ช	๓๐๙	๓๙๙	๔๕๒	๕๓๐
	ญ	๖๑๐	๗๗๗	๘๗๐	๙๙๑
มะเร็ง	รวม	๓๑๗	๔๓๙	๕๖๕	๕๑๗
	ช	๓๓๘	๔๐๓	๔๒๓	๔๗๔
	ญ	๔๐๕	๔๗๕	๕๐๖	๕๕๙
หลอดเลือดสมอง	รวม	๑๒๘	๑๔๕	๑๔๘	๑๖๐
	ช	๑๓๘	๑๕๙	๑๖๑	๑๗๖
	ญ	๑๑๒	๑๓๑	๑๓๔	๑๔๔

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นอกจากนี้ ผู้หญิงมีปัญหาเจ็บป่วยด้วยโรคจากการประกอบอาชีพมากขึ้น เช่น ระดับสารตะกั่วพบมากในแรงงานผู้หญิงประมาณร้อยละ ๓๖ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดการแท้งเฉียบพลัน และการคลอดที่ผิดปกติ รวมทั้งหยุดการเจริญเติบโตทางสมองของทารกในครรภ์ด้วย นอกจากนี้อัตราการติดเชื้อเอชไอวีสามารถถ่ายทอดไปสู่ทารกมีจำนวนมากขึ้น